

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ"

Всеукраїнська науково-практична конференція

**«Медіаграмотність: нові технології та інструменти
протидії дезінформації в епоху штучного інтелекту»**

30 жовтня 2025

Національний університет «Одеська юридична академія»

Факультет журналістики

«Медіаграмотність: нові технології та інструменти протидії дезінформації в епоху штучного інтелекту»

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Одеса, Національний університет «Одеська юридична академія»,

30 жовтня 2025 року)

Одеса 2025

Відповідальний за випуск:

Скалацька Олена Віталіївна

– доктор філософських наук, професор, декан факультету журналістики

Національного університету «Одеська юридична академія»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції [наук. ред. В.Колкутіна, упоряд. Ю.Грушевська]. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2025. 79 с.

Матеріали конференції присвячені визначенню перспективних напрямів досліджень медіаграмотності, журналістики й соціальних комунікацій.

Призначається для науковців і викладачів у галузі соціальних комунікацій, а також аспірантів, студентів і широкого кола читачів.

Матеріали публікуються в авторській редакції.

© Національний університет

«Одеська юридична академія», 2025

Назаренко Оксана

МОВА МЕДІА: ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ТА МАНІПУЛЯЦІЯ В
СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ДИСКУРСІ 42

Налівайко Андрій

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ВИКЛИК ДЛЯ ЛОГІКИ Й МИСЛЕННЯ..... 46

Новак Вадим

ТЕХНОЛОГІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: ВПЛИВ
НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ ТА СУСПІЛЬНІ ПРОЦЕСИ 50

Скалацька Олена

МЕДІАГРАМОТНОСТІ У МІЖНАРОДНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ
ПРОСТОРІ.....

Слободська Лариса

КРИЗА МОВНОЇ ЕТИКИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПРОТИДІЇ ВТОРИННІЙ
ТРАВМАТИЗАЦІЇ В ЕПОХУ «ОДНООСІБНОГО» МЕДІА:
УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ 59

Стекольников-Кукін Андрій

ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ ПРОТИДІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ: ПІДВИЩЕННЯ
СТІЙКОСТІ СУСПІЛЬСТВА 64

Тоцький Роман

ДОВІРА ДО МЕДІА В ДОБУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ЯК НЕ
ВТРАТИТИ «ЛЮДСЬКИЙ ГОЛОС» 68

Хаміцевич Марія

ВЕРИФІКАЦІЯ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО КОНТЕНТУ В ІНТЕРНЕТ-
ВИДАННІ «МИКВІСТІ»: МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ФАКТЧЕКІНГУ
..... 72

Чабала Уляна

ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ НАРАТИВІВ (МІЖНАРОДНИЙ
АСПЕКТ): ЯК СПОРТ ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ У
ПРОПАГАНДИСТСЬКИХ МЕДІА..... 76

Циберман Олександра

АНАЛІЗ КЛАСИФІКАЦІЇ РОЗВАЖАЛЬНИХ І ДЕМОНСТРАЦІЙНИХ
ФОРМ У МАСОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ..... 79

Ципердюк Іван

Новак Вадим

ТЕХНОЛОГІЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: ВПЛИВ НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ ТА СУСПІЛЬНІ ПРОЦЕСИ

Розглянуто технології поширення дезінформації у соціальних мережах, їхній вплив на громадську думку та національну безпеку. Висвітлено ключові механізми маніпуляції інформацією, роль алгоритмів, бот-мереж і візуальних форматів, а також запропоновано шляхи протидії через розвиток медіаграмотності та міжнародну співпрацю.

Ключові слова: дезінформація, соціальні мережі, медіаграмотність, громадська думка, інформаційна війна.

Researcheddisinformationtechnologiesinsocialnetworks, theirimpactonpublicopinionandnationalsecurity.Ithighlightskeymechanismsofmanipulation, theroleofalgorithms, botnetworks, andvisualcontent, aswellaswaystocounteractthroughmedialiteracyandinternationalcooperation.

Keywords:disinformation, socialnetworks, medialiteracy, publicopinion, informationwarfare.

У сучасному світі соціальні мережі стали не лише засобом комунікації, а й могутнім інструментом формування громадської думки. Вони забезпечують швидкий обмін інформацією, але водночас створюють сприятливе середовище для поширення дезінформації. Поняття «дезінформація» охоплює свідоме викривлення фактів, створення неправдивих або маніпулятивних повідомлень, метою яких є вплив на сприйняття масової аудиторії. Особливо актуально це питання постає в Україні, де інформаційна війна є складовою гібридної агресії [1, с. 27].

Дезінформація в соціальних мережах не просто шкодить інформаційному простору, а й підриває довіру до офіційних інституцій, сприяє поляризації суспільства та дестабілізує соціально-політичні процеси. Метою цих тез є аналіз основних технологій поширення дезінформації у

соціальних мережах, виявлення їхнього впливу на громадську думку та визначення напрямів ефективної протидії.

Основними технологіями дезінформації у соціальних мережах є:

1. Фреймінг— це створення певного «рамкового» бачення події, де одні аспекти підкреслюються, а інші — замовчуються. Праймінг— передбачає попередню підготовку аудиторії до сприйняття певної інформації. Наприклад, користувачі соціальних мереж часто бачать серію публікацій, що підводять їх до певного висновку ще до появи основної новини [2, с. 15].

2. Використання бот-мереж і «суперширителів».Автоматизовані акаунти — «боти» — відіграють важливу роль у поширенні дезінформації. Вони створюють ілюзію масової підтримки певних думок, формуючи ефект «інформаційного шуму». Дослідження свідчать, що у Twitter або Facebook до 30% активності в політичних темах можуть генерувати саме боти. «Суперширителі»— це користувачі з великою кількістю підписників, які, свідомо чи несвідомо, ретранслюють маніпулятивний контент.

3. Мікротаргетинг і персоналізація повідомлень.Соціальні платформи збирають велику кількість даних про користувачів: вік, локацію, інтереси, політичні вподобання. Це дозволяє розробникам дезінформаційних кампаній створювати точкові повідомлення для різних груп населення. Такі технології активно використовувались під час виборів у США 2016 року, коли через Facebook поширювалися різні наративи для різних сегментів виборців [4, с. 48].

4. Візуальні форми дезінформації: меми, відео, інфографіка.

Візуальний контент має сильний емоційний вплив, а тому стає ефективним інструментом дезінформації. Мем або короткий відеоролик здатні передати складне повідомлення простими образами. Люди часто поширюють такі матеріали, не перевіряючи джерело чи достовірність. Саме тому візуальні формати стали одним із головних засобів пропаганди [2, с. 41].

5. Маніпуляція фактами та контекстом. Багато фейкових новин не містять повної брехні – вони ґрунтуються на реальних подіях, але подають їх вибірково або із зміненими акцентами. Це створює враження достовірності й ускладнює перевірку інформації. Дослідники називають це «ефектом напівправди» [3, с. 183].

6. Алгоритми соцмереж і вірусність контенту. Алгоритми Facebook, TikTok чи X (Twitter) віддають перевагу контенту, що викликає реакції користувачів –вподобайки, коментарі, репости. Це створює умови, коли емоційний, шокуючий чи провокаційний контент має більше шансів на поширення, ніж нейтральний. Як наслідок, дезінформація отримує природну перевагу над перевіреною інформацією.

Популярним способом поширення дезінформації є таргетовані повідомлення, які спрямовані на конкретні цільові аудиторії і працюють на основі аналізу даних поведінку людини в Інтернеті, зокрема її запитів на отримання інформації. Спеціальні мережі збирають дані про те, на які сторінки підписана особа, які повідомлення схвалює, коментує, які товари купує або переглядає в мережі тощо. Завдяки цьому поширювач інформації має приблизний список користувачів, для яких найімовірніше буде цікавим його повідомлення [5, с. 4].

Вплив дезінформації на громадську думку сьогодні надзвичайно високий. Соціальні мережі формують «інформаційні бульбашки» – середовище, у якому користувач взаємодіє лише з однодумцями. Це підсилює упередження, провокує конфлікти та знижує рівень толерантності у суспільстві. Поширення ворожих наративів у соцмережах має на меті підрив морального стану населення, послаблення єдності та створення панічних настроїв. В Україні такі технології застосовуються від початку війни 2014 року [1, с. 31].

Освіта громадян у сфері критичного мислення — ключовий інструмент захисту та підвищення медіаграмотності. Навчання вмінню перевіряти

джерела, аналізувати контент та розпізнавати маніпуляції значно зменшує вплив дезінформації.

У ЄС створено спеціальні інституції для боротьби з фейками, зокрема EastStratComTaskForce, яка займається моніторингом і спростуванням неправдивих повідомлень. В Україні аналогічну функцію виконує Центр протидії дезінформації при РНБО [4]. Робота Центру протидії дезінформації охоплює такі сфери, як воєнний напрям, боротьбу зі злочинністю та корупцією, зовнішню та внутрішню політику, економіку, інфраструктуру, екологію, охорону здоров'я, соціальну сферу та науково-технологічний напрям. Але основна увага зосереджена на протидії поширенню неправдивої інформації в інтернеті та фейків у медіа. Центр не має каральних функцій за дезінформацію і не зможе застосовувати санкції, але може вносити подання до РНБО щодо певних порушень [3, с. 184].

Висновки. Дезінформація у соціальних мережах – це складне багатовимірне явище, яке охоплює технологічні, соціальні та психологічні аспекти. Її вплив проявляється не лише в маніпуляції фактами, а й у формуванні нової реальності, в якій люди починають сумніватися у власних переконаннях. Ефективна протидія можлива лише за умови поєднання державних, технологічних і освітніх зусиль. Формування критичного мислення, розвиток медіаграмотності та відповідальне ставлення до інформації – найкраща зброя проти дезінформації.

Література

1. Гривнак Б., Лопушинський І., Сапіжак І., Мишок Р. Дезінформація як загроза національній безпеці України в умовах неоголошеної російсько-української війни. *Вісник Академії економічних наук України*. 2023. №1. С. 25–34.
2. Дєдова А. С. Дезінформація в російських медіа як засіб інформаційної війни Росії проти України. Суми : Сумський державний університет, 2022. 68 с.
3. ЗЛітвінчук І. С. Дезінформація в соціальних мережах: алгоритми протидії. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Том 34 (73) № 1 Ч. 2 2023*. С. 181-186.

4. *Стельмах Д. А. Протидія російським дезінформаційним кампаніям: досвід ЄС. Інститут проблем інформаційного суспільства НАН України. 2023. №2. С. 44–52.*
5. *Тищенко Віталій, Мужанова Тетяна. Дезінформація і фейкові новини: ознаки та методи виявлення в мережі інтернет. Кібербезпека: освіта, наука, техніка. .№ 2(18), 2022. С. 3-12.*

Науковий керівник: Валентина Стеколицькова - к.н.соц.ком., доц., завідувачка кафедри журналістики та філології ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика».